

39. številka.

MARIBOR, dne 25. maja 1925.

Letnik I.

Dr. Jos. Hohnjec, narodni poslanec.

## Projekt osnovnega zakona o verah in medverskih od- nošajih.

Predloženi projekt je sestavljen na osnovi paritet-  
nega principa, ki temelji na popolni svobodi vere in  
prepričanja.

Katoliška cerkev ne priznava dogmatične toleran-  
ce ali paritete vseh konfesij. Uči pa krščansko toleran-  
co ali strpljivost napram drugovercem. Ravno tako se  
ob vseh prilikah ne zametuje politična toleranca,  
ki obstoji v tem, da države priznavajo vsem ali pa vsaj  
mnogim verskim združenjem enake pravice. V državi  
SHS so razmere take, da katoliška cerkev ne more rav-  
no odobravati, a tudi ne more biti v vsem protivna po-  
litični toleranci. V resnici je tudi naša država s svojo  
ustavo vstopila v vrsto paritetnih držav. Katoliška cer-  
kev pa tega ne more pripoznati, da bi se enako postopa-  
lo z vsemi konfesijami ali da bi se katoliška cerkev  
smatrala enakim in istim z drugimi verskimi zdru-  
ženji, ampak prava in pravična pariteta zahteva vsaj to,  
da se z vsakim verskim združenjem postopa na način,  
ki odgovarja njegovemu cerkvenemu pravu. Po tem  
točno odrejenem pravu katoliška cerkev ne more in ne  
sme menjati bistva svojega ustrojstva v korist katere-  
koli paritete. Katoliška cerkev mora ohraniti svojo ne-  
odvisnost.

Radi sedanjega položaja v državi SHS morajo kato-  
liki delati na tem, da se doseže vsaj popolna prava in  
pravična pariteta in staviti se morajo kot minimalne  
vsaj sledeče zahteve:

1. Da se katoliški cerkvi zagamči neodvisnost v  
urejanju verskih in upravnih poslov. S tem je zveza-  
na tudi pravica, pridobivati si imovino ter z njo samo-  
stojno upravljati.

2. Da se katoliška cerkev štiti v izvrševanju verskih  
predpisov, v katero svrhu bi moralo biti z zakonom za-  
branjeno zasmehovanje njenih verskih nauk in ob-  
redov ter motenje božje službe.

3. Da se ji da potrebna podpora ali subvencija za  
verske potrebe v pogledu vzdrževanja duhovščine, ka-  
kor tudi v pogledu bogoslovja, uradov, šol in zavodov.

4. Da se državni zakoni, ki se nanašajo na verske  
stvari prilagodijo načelom katoliške cerkve. Raditega je  
poleg načelnih zakonskih odredb, ki veljajo za vsa ver-  
ska združenja, še potrebno, da se sprejme za vsako ver-  
sko združenje sploh, za katoliško cerkev pa še posebej  
specialni zakon, odnosno, da se jim prizna avtonomija.

5. Katoličanom naj se izrecno priznajo enake dru-  
stvene in politične pravice kot vsem drugim državljanom.

S tega vidika pa predloženi zakonski projekt ni do-  
ber, ker razpravlja ali odreja o verah, in sicer o vseh  
popolnoma enako ter jih stavlja popolnoma pod držav-  
no avtoriteto. Vsaki cerkvi ali verskemu združenju naj  
bo dano na prosto, odrediti svoje odnose do države.  
Za katoliško cerkev naj se in se tudi mora zahtevati  
sporazum z Apostolsko stolico potem konkordata.

Samo stvari, ki bi lahko imele za posledico spore  
med priznanimi verskimi združenji, naj se urede z za-  
konom o medverskih odnošajih.

O projektu samem se pravi:

Naslov naj bi bil: Zakon o medverskih odnošajih.

Gl. 2 odreja, da se izpovedovanje vere zamore gi-  
bati v mejah obstoječih zakonov, splošnega reda in jav-  
ne morale. Napram temu je treba ugotoviti, da je izpo-  
vedovanje vere čin, ki spada v delokrog cerkve in ga  
radi tega noben politični zakon ne more omejevali.  
Končno je pa to določilo tudi nejasno, ker se ne pove,  
na kake zakone in predpise splošnega reda, se tu misli.  
Proti čl. 7—32 (o verskih organizacijah, o avtonomiji  
verskih zajednic, o državnem nadzorovanju in podpi-  
ranju, o verskih službah in verskih organih) se lahko in  
se tudi mora faktično samo protestirati, ker se te od-  
redbe dajo za katoliško cerkev uvesti samo potem kon-  
kordata.

Odredba čl. 7:

„Novo organiziranje z ustavo prevzetih in z zaka-  
nom priznanih ver, kakor tudi vsaka sprememba v teh  
organizacijah, je pod nadzorstvom ter odvisna od odo-  
bitve ministra ver.“ To določilo krši pravice cerkve,  
ki je v mejah države popolnoma svobodna v svojih or-  
ganizacijah ter ne more stati pod nadzorstvom ministra  
ver. Vsaka teritorialna sprememba obstoječih organi-  
zacij v kolikor bi vplivala na politično ureditev, naj bi  
se sporazumno izvedla med duhovno in politično ob-  
lastjo.

Katoliška cerkev ima svojega vrhovnega poveljar-  
ja izven mej te države, po svojem značaju pa je in tudi  
morala biti popolnoma svobodna v občejanju z njim.  
Čl. 9 pa omejuje to svobodo, ker bi bilo to svobodno ob-  
čejanje dopuščeno v slučajih, če verski poveljarji niso

tuji državljani in če v državah, kjer imajo svoj sedež,  
uživajo pravico eksteritorialnosti. Ta drugi pogoj v  
resnici obstoja, ali kako se pa more zahtevati, da naj  
bi bil vrhovni poveljar tudi državljani države SHS? Ni  
na svetu kontrole, ki bi mogla stati nad občejanjem ka-  
toliške cerkve z njenim vrhovnim poveljarjem. Tu se  
hoče uvesti zopet takozvani »placetum regis«, ki so ga  
že zavrgle vse moderne in svobodne države. Nevarnega  
značaja je tudi člen 10, ki zajamčuje notranjo svobodo  
priznanih verskih enot v vprašanju vere, morale in di-  
scipline, a pri tem dostavlja: »Ali ta oblast se ne sme  
vporabljaati za navajanje k neposlušnosti do državnih  
zakonov ali na odpor proti državni oblasti ali za motenje  
pri izvrševanju državljanjskih pravic.« Ta alineja (pre-  
poved) se lahko tolmači v najširšem smislu, ki zavra-  
ča in uničuje prvo alinejo (notranjo svobodo verskih  
zajednic).

Krut napad na suverenost katoliške cerkve pa pred-  
stavlja čl. 13, ki odreja: »Vsa javnosti namenjena pis-

ma, navodila in odredbe splošnega interesa, ki jih v svo-  
jem izključnem delokrogu izdaja uprava verskih zajed-  
nic, ustavno prevzetih in z zakonom priznanih konfesij  
svoji duhovščini in svojim vernikom, se morajo isto-  
časno radi vednosti dostavljati tudi ministrstvu ver.

Minister ver lahko zabrani izvrševanje naredb kon-  
fesionalnih oblasti, če so nasprotne obstoječim zaka-  
nom, javnemu redu in splošnim interesom.

Naredbe itd., ki jih izdaja cerkev v svojem izključ-  
nem delokrogu, se ne morejo postaviti pod nobeno kon-  
trollo in tako tudi ni državne oblasti, ki bi zamogla te  
naredbe ukiniti ali izvrševanje prepovedati. Državna  
oblast ne more imeti nobene pravice omejevanja, ker bi  
to pomenilo vmešavanje državne oblasti v področje du-  
hovne oblasti. Kakor je državna oblast v svojih mejah  
popolnoma suverena, tako je tudi duhovna oblast v svo-  
jih mejah popolnoma neodvisna od vsake druge obla-  
sti. Ta člen zakonskega predloga naravnost izziva spore  
med cerkvijo in državo. (Dalje sledi.)

## Otvoritev skupščine.

Danes se po enotedenskem odmoru odvarja narodna  
skupščina. Kot dnevni red se je napovedalo poročilo an-  
kete glede 24 hrvatskih mandatov in volitev državnih svet-  
nikov. Potem pridejo na vrsto

interpelacije.

Ze Jugoslovanski klub sam je stavil celo vrsto važnih  
in nužnih interpelacij, na katere bodo odgovarjali ministri.  
Najprej pride na vrsto odgovor prosvetnega ministra na  
Sušnikovo vprašanje o premestitvi nekaterih profesorjev  
in vprašanje Pušenjaka ter tovarišev o sestavljanju zaključ-  
nih računov od leta 1922-23, 1923-24 in 1924-25. Na to  
vprašanje bo odgovoril finančni minister.

Verifikacija anketiranih hrvatskih mandatov.

se napoveduje za dne 28. t. m., odnosno do konca tega  
tedna. Govori se o napredovanju RR sporazuma. Radikali  
so pozvali v Beograd svoje zaupnike iz Hrvatske in Slo-  
venije, da spoznajo njih mnenje glede odnošajev do Ra-  
dičeve stranke na eni in do samostojnih demokratov na  
drugi strani. Prečanski radikali so iznesli ob tej priliki

ostre pritožbe proti samostojnim demokratom,  
odobravali nameravano kombinacijo z radičevci ter sva-  
rili, naj se posameznih samostojnih demokratov ne sprej-  
me v radikalno stranko.

Pred sestankom skupščine je bil pozvan  
Pašič na dvor

na daljšo avdijenco. Politični krogi mislijo, da je bil Pašič  
poklican na dvor, da se končno veljavno pojasni vprašanje  
sporazuma med radikali in radičevci. Zanimivo je, da  
merodajni činitelji s samostojnimi demokrati nič več ne  
računajo. Gotovo je, da samostojni demokrati ne igrajo  
nobene vloge v razpletu sedanjega političnega položaja  
in da bo Pašič, oziroma radikalna stranka sklenila sporaz-  
um z radičevci ne glede na Svetožarja Pribičevića in dr.  
Gregorja Žerjavo. Glede na to so samostojni demokrati  
začeli živahno akcijo, da se več ali manj ohranijo in reha-  
bilitirajo. Predvsem je opažati akcijo slovenskih samo-  
stojnih demokratov, to je dr. Žerjava in dr. Pivka, ki sta  
že formalno vložila prošnjo na radikalni klub za sprejem  
v klub.

## Samostojno-demokratska mrzlica.

Na zadnji citirani članek poslanca Pavla Radiča o  
Pribičeviću se je silno togotno razpisala Pribičevićeva  
»Reč« v Beogradu. Radiču in Hrvatim sploh se odgo-  
varja s ploho psov, od katerih so nazivi »običajni laž-  
nik«, »poltron«, »varalica« itd. še najmilejši.

Napada se tudi radikale,

zlasti one, ki so bili na anketi v Zagrebu in so potem  
nekaj radičevcev povabili s seboj v Srbijo. Demokrati  
trdijo, da je Pašič te člane svojega kluba hudo oštel.  
Pašič običajno molči, radikali pa s prezirnim nasme-  
hom zavračajo samostojno-demokratska očitanja.

Gonja samostojnih demokratov

proti sporazumu in radičevcem, kot najmočnejši hrvat-  
ski stranki, najboljšo dokazuje, da je dozorela misel,  
da se morajo samostojni demokrati in z njimi tudi  
Svetožar Pribičević umakniti. V komentarjih o kam-  
panji, katero je Pribičević odkrito pričel proti radičev-

cem, se opaža, da hoče Pribičević vso stvar pritegniti na  
svojo osebo. Pavle Radič namreč govori v svojem član-  
ku, češ, da se je Pribičević izrazil napram radičevcem  
in Pavlu Radiču, da bo v 24 urah dovolil Hrvatim vse,  
kar bodo hoteli, ako le pristanejo na sodelovanje s sa-  
mostojnimi demokrati.

Samostojni demokrati in novi tiskovni zakon.

Radikali pravijo, da je ves način in postopanje Pri-  
bičevića škandalozno, ker je znano, da je bil on tisti,  
ki se je najbolj zavzemal za novi tiskovni zakon. Sedaj  
pa tretira politične osebnosti in svoje nasprotnike v  
svojih javnih organih na tak način, da bi moral priti  
sam v konflikt z bistvenimi odredbami zakona o zaščiti  
osebne svobode in časti. Pribičević, trdijo politični kro-  
gi, se je priskutil vsem in prekasno je, če se skuša Pri-  
bičević sedaj otresti one odločnosti, katero si je nakopal,  
ko je bil na vladi.

## Po svetu.

Mussolinijeve zunanjepolitične izjave. Mussolini je  
podal senatu daljše izjave o zunanji politiki Italije.  
Glede Jugoslavije je izjavil: »Naši odnošaji z Jugosla-  
vijo so pristrani in bi hoteli reči izvršni. Nasproti našim  
sosedom na vzhodu nadaljujemo politiko, ki smo jo  
vedli s prijateljsko pogodbo, izpolnjeno potem s  
trgovinsko pogodbo, politiko, ki je na potu uresničenja.  
V Firenci se na italijansko-jugoslovanski konferenci  
dovršuje in zaključuje 28 postranskih pogodb, ki naj  
pospešijo odnošaje med Italijo in kraljestvom SHS. Ta  
pristranost odnošajev je že imela srečne posledice z ozi-  
rom na Reko.« Nato daje podatke o gospodarskem raz-  
voju na Reki, ki gre vidno navzgor. Od vseh mest — je  
nadaljeval Mussolini — ki smo jih osvobodili, ostaja  
zaenkrat v žalostnih razmerah samo še Pulj. Soška do-  
lina je v polnem razcvetu od Gorice do Tržiča, a Trst je  
v letih 1923 in 1924 doživel rešitev vseh svojih proble-  
mov. Zelo važno je, da dobimo za vojaško in politično  
bitko tudi gospodarsko bitko, da se ne bo moglo reči, da  
je osvobođenje prineslo pomanjkanje in bedo. — Glede  
Nemčije povdarja, da izvolitev Hindenburga za držav-  
nega predsednika ni vznemirila Italije, ki zastopa slej  
ko prej stališče, da se sprejmi Nemčija v Zvezo narodov  
in da imej v svetu Zveze svoje stalno zastopstvo. Za ga-

rancijski pakt treba najmanj pet pogodbenikov, ker je  
treba zavarovati tudi meje na Brennerju. Priključitev  
Avstrije Nemčiji je nedopustna in Italija nikdar ne bo  
dopustila, da bi se na ta način kršile mirovne pogodbe.  
— Dolgov ima Italija približno 100 milijard, od tega  
približno 50 milijard naprosto Ameriki. Svojih obvez-  
nosti Italija ne taji, a če so se dovolile premaganim  
državam tolike ugodnosti za odplačevanje obveznosti,  
bo zahtevala Italija zase še večjih.

Maršal French umrl. Vrhovni poveljnik veliko-  
britanskih armad v svetovni vojni, maršal French, je  
umrl. Maršal French je bil rojen leta 1852. v Kentški  
grofiji. Udeležil se je sudanske ekspedicije v letih 1884  
do 1885, postal je v burski vojni poveljnik kavalerijske  
divizije, bil potem generalni inšpektor vojske in postal  
leta 1913 maršal. Do leta 1916 je bil vrhovni poveljnik  
angleške vojske, ko je zapustil Francijo, je bil imeno-  
van za viscounta Yperskega. French je slovel kot eden  
najboljših angleških generalov.

Širite „Našo Stražo“!

## Iz Slovenije.

### O ŽELEZNIŠKEM POPUSTU ZA UPOKOJENCE.

Upokojenim državnim nastavljenecem se je odobrila za 50% znižana železniška vožnja. Te ugodnosti se pa lahko poslužuje samo oni, ki ima tozadevno legitimacijo od pristojnega železniškega ravnateljstva. Take legitimacije, veljavne za pet let, so se sicer izdale že lansk leto, toda njih uporaba se je za tekoče leto iz nepoznatih vzrokov ukinila. Izdale bi se naj nove legitimacije. Kmalu bo preteklo 5 mesecev tega leta, toda upokojenici s svojimi rodbinami še teh novih legitimacij niso sprejeli. Od raznih stran se sliši, da firma, kateri se je naročilo izdelovanje teh legitimacij, še ni mogla dokončati dela. To sicer ni najlepše spričevalo k napredku naše papirne industrije, oziroma omenjenega instituta, pa ker je že tako, bi se moralo računati s težkocami in delati na to, da bi ta ugodnost ne bila iluzorična. Najboljše bi bilo, da bi do izgotovitve novih legitimacij ostale stare v veljavi. Ker pa ni tako, je primoran vsak upokojenec za vsako potovanje zaprositi provizorično legitimacijo, ki je veljavna samo za dotično vožnjo. Prošnja mora biti kolekovana in na rešitev je treba čakati. Ker je pa potovanje večkrat zelo nujno in se ne da odložiti, je ugodnost znižanih cen večkrat brez vrednosti.

Gre sicer samo za neko naklonjenost napram penzionistom in kakor skušnje učijo, posebna skrb do nekdanjih uslužbencev države ni v navadi, prav čudno izgleda in učinkuje pa to, da se s toliko malomarnostjo gleda na izostajanje izdanih naredb in predpisov na škodo državne avtoritete. Navadni zemljan bi namreč mislil, da je volja zakonodajalca — odreditev ugodnosti popusta — pri celi stvari glavna, ne pa posest karte, katere izdaja je odvisna od liveracije neke zamudne firme.

»Naša Straža« in napadi na Križevsko opekarno. Zadnji »Tabor« in »Jutro« sta se vendarle vzdramila in prinesla vest, da gospoda, ki je prizadeta pri Križevski opekarni, baje toži »Našo Stražo«. Dobro! Kar smo beležili in še bomo, za to bomo tudi odgovarjali pred sodnijo. Čudno, da smo prejeli mesto obvestila o vloženi tožbi od dveh prizadetih gospodov in sicer od dr. Andrejčiča in Lovreta Petovarja popravke. Na popravek dr. Andrejčiča odgovarjamo danes, na Petovarjevega bomo v sredo. — »Tabor« nam očita, češ, da smo napadli v naših razkritjih o delovanju Žerjavove gospode: Križevsko opekarno, Slavin Slovensko banko, torej podjetja kot taka. Ne, podjetja smo pustili čisto v miru, pač pa smo ožigosali pred javnostjo glavne funkcije teh podjetij, ki zaslužijo za svoje delovanje pri omenjenih firmah vsemogoče naslove, samo funkcionar ne!

Nevarno je obolet g. kanonik in dekan v Šmarju pri Jelšah g. Bohanec. Oboleti gospod se priporoča tovarišem v memento.

## Iz delovanja dr. Žerjavovih prvakov.

### Popravek dr. Andrejčiča.

Ravnatelj Slovenske banke dr. Andrejčič nam je po svojem zastopniku poslal ta-le popravek:

Kakor zastopnik in po naročilu g. dr. Andrejčiča, ravnatelja »Slovenske banke« v Ljubljani, Vam z ozirom na članek »Kako državotvorci goljufajo državo« in z istim podnaslovom objavljen v 38. številki periodične tiskovine »Naša Straža« letnik I. z dne Maribor, 11. maja 1925, na prvi strani v drugi koloni zgoraj, uljudno pozivam, da blagovolite v smislu par. 19. tisk. zakona z dne 17. decembra 1862, št. 6. lista državnih zakonov za 1863, torej na istem mestu in z istimi črkami, brez premembe, v prihodnji ali poprihodnji številki po prejemu tega dopisa objaviti naslednji popravek: »Ni res, da sem steber vseh Praprotnikovih spekulacij, res pa je, da mi ni o nikakršnih spekulacijah g. Praprotnika nič znano.

Ni res, da sem bil in da sem še danes mnenja, da ako se napravi kaka kupna pogodba, se napravita vedno dve, ena za prodajalca in kupca; druga za oblasti in davčno oblast. Res pa je, da takšnega mnenja nisem nikdar bil niti nisem danes tega mnenja, in res je, da nisem nikdar sodeloval pri takšni pogodbi niti vedel za pogodbo, ki bi bila za prodajalca in kupca drugačna kakor za oblasti in davčno oblast.

Ni res, da bi mi bil g. Praprotnik kedaj zabičal takšno smer pogodb, marveč res je, da se to nikdar ni zgodilo.

Z ozirom na isti članek s podnaslovom »Še par primerov, kako treba ljubiti bližnjega itd.« in na pasus »g. Milko Jesih« na prvi strani v tretji koloni zgoraj v isti številki periodične tiskovine »Naša Straža« pa izvolite temeljno iste zakonske določbe in v istem času, kakor prvi popravek, ter na istem mestu in z istimi črkami, kakor je objavljen inkriminirani pasus, objaviti naslednji popravek: »Ni res, da se imenuje Jesihova tvrdka »Vinarija« in da imata glavni dobiček gg. Kristan in dr. Andrejčič, marveč je res, da se popreje Jesihova tvrdka imenuje »Vinea« in res je, da nimam nikakega dobička pri tej tvrdki, in dalje je res, da nisem niti v upravnem svetu niti v načelstvu niti ravnatelj te tvrdke.

Z ozirom na članek »Iz delovanja dr. Žerjavovih prvakov«, objavljen v 36. številki periodične tiskovine

## Novodoločeno originalno angleško sukno

modno perilo, samoveznice, klobuki itd.

**Fr. Mastek, Glavni trg 16.**

Gospod dr. Jehari, ki se nahaja sedaj na znanstvenem potovanju po svetih deželah se je z dopisnico iz Vallée du Hammana jako laskavo izrazil o izdelkih »Karo« čevljev tvrdke Dragotin Roglič, ker mu isti dobro služijo pri največjih strapacah. Brez res dobrih čevljev je potovanje po teh krajih nemogoče. Tvrdka Roglič je lahko ponosna na svoje izdelke. Tudi mi jo vsakomur toplo priporočamo.

Agromerkurstvo na Štajerskem. Naši Žerjavovci so vzor gospodarji. Za opekarno v Križevcih je prišla na vrsto tovarna »Petovica« v Ptuj, kmalu pride za njo »Vinarija« v Ptuj, nič boljše se ne godi drugim podjetjem, kjer se »udejstvujejo« znani Žerjavovi prijatelji. Polom za polomom, pri katerih pa delajo gg. lepe dobičke. Vsa ta »nacionalizirana« podjetja bodo spet prav po ceni prišla v roke Nemcem in nemškutarjem, njih gospodarski vpliv se bo povečal na škodo — slovenskega ljudstva.

Važno za višjo gospodo in kmeta. (Poročilo iz Slovenjgradca). V krogih davčnih uradnikov se govori o tem, da se je od nagraj, določenih za davčne uradnike, ki marljivo predpisujejo in pobirajo davke, izplačalo delegatu v Ljubljani 120.000 K, nekaterim drugim višjim uradnikom visoki zneski, a davčni uradniki na deželi niso dobili ničesar ali le malenkostno svoto. Pričakujemo, da bosta gospod Čepin in inspektor davkarij g. Pirkmajer, brat velikega župana, v listih objavila, koliko se je določilo za Slovenijo in kedo je bil deležen lepih tisočakov, da ne bo jeze in nevoščljivosti med davčnimi uradniki in da bo ljudstvo vedelo, kako se delijo nagrade. Vsak molk bo le v škodo stvari same, naj se odkrito pove, kako se deli državni denar, saj ne sme biti nobena tajnost, kako se gospodari z državnim denarejem. Čudimo se, da imajo okoliške občine še vedno kot tajnika zagrizenega liberalca demokrata, dočim naši pristaši (upokojenici itd.) ne morejo dobiti postranskega zaslужka. Upamo, da se čimprej sestanejo župani občin, ki so v rokah SLS in sklenejo, da bodo nastavili za tajnika somišljenika, ki bo uvaževal želje in potrebe ljudstva, ne pa se udal vsaki, še tako nesmiselni naredbi raznih — policajdemokratov.

Klic iz Velenja ob 12. uri! Našim demokratom, kakor dr. Žižek, Kurnik itd., ki žive od rudnika, njuno priporočamo, da se zganejo in pri svojem voditelju, ki je ob enem minister za rude, vse korake store, da se zasi-

gura obstoj premogovnika. Pustite gg. za nekaj časa boj proti klerikalcem in se malo brigajte za gospodarska vprašanja. Sedaj se je oglašila i mestna občina Celje, tudi drugi činitelji so na delu, storite vse, da dobi premogovnik obljubljeno električno centralo. Ako to priliko zamudimo, je usoda rudnika zapečaten. Prosimo vse občine v okraju, da se po zgledu celjske občine pri ministrstvu za šume in rude zavzamejo za to, da se čimprej ustvari električna centrala pri premogovniku v Velenju. Cel okraj ima hasek od premogovnika, zato treba, da cel okraj nastopi!

Kdo je kriv odlašanja izvedbe agrarne reforme? Iz Rečice ob Savinji poročajo: Naš nadučitelj Zemljšč po »Jutru« napada naše ljudi in šari z agrarno reformo. Mož nima pojma o agrarni reformi in ponavlja čenče Nackovega Petra. Svetujemo mu, da vpraša samega dr. Pivka, kako stoji s to zadevo. Zvedel bo, da se je že pred tremi leti predložil narodni skupščini zakon o likvidaciji velikih posestev, izvolil tozadeven odbor, v katerem so vedno imeli večino demokrati in radikali, kateri pa ne marajo, da bi se ta zakon sprejel, ker bi morali glavni stebri teh vladnih strank — sami kapitalisti in veleposestniki — svoja veleposestva dati na razpolago ljudstvu, ki nima zemlje. Poslanci SLS niso nikdar nasprotniki temu zakonu, a ker jih je le 20 ne morejo ti prisiliti radikalec in demokratov, ki sicer pred volitvami vse obetajo, da rešijo vprašanje agrarne reforme. Pri- mite gospod Zemljšč dr. Pivka za ušesa, o nje sokriv odlašanja izvedbe agrarne reforme.

Smo prisiljeni izvajati posledice. Iz Solčave poročajo: Radi nastopanja predsednika planinskega društva in demokratov na glavarstvu napram našim odličnim možem in napram naši občini, naj ne računa planinsko društvo na to, da bi letos domačini šli na roko turistom in planinskemu društvu. Naše ljudstvo bridko občuti, da slovenski demokrati »voditelji« kakor Kocbek in drugi in slovenski demokrati »komisarji« kakor Podkubovšek in drugi slabše nastopajo proti našim ljudem, ko nekdaj nemško uradništvo. Poskrbeli smo za to, da se bo o naših zadevah še govorilo v parlamentu. Turiste pa, kateri bodo to ali ono ugodnost iskali pri domačinih, a ne bodo ničesar dosegli, opozorimo, da naj nastopijo pri vodstvu planinskega društva v Ljubljani in pri velikem županu v Mariboru ter zahtevajo, da se Solčavanom prizadeje krivice popravijo. Mi smo prisiljeni, izvajati konsekvence, ker, četudi smo priprosti hribovci, ne pustimo, da bi liberalna gospoda brez ozira na obstoječe zakone nam povzročala gmotno škodo in nas spravljala ob dobro ime.

Glas iz Marenberga. Propadli kandidat Dornik iz Ribnice, velekapitalist gospod Pahernik in še drugi agitatorji Žerjavove stranke sicer naprej agitirajo za to laži-demokratsko brezversko stranko, a ne povedo ljudstvu, zakaj ne dobi naš okraj od Davidovičeve vlade odločne podpore za škodo po toči. Demokrati v Zagrebu so tako sijajno gospodarili pri gospodarskem društvu, da so zapravili nad 100 milijonov od vlade posojenih, za nabavo živil za pasivne kraje in da so danes

»Naša Straža« letnik I., z dne Maribor, 18. maja 1925, na tretji strani, v tretji koloni, pa izvolite točno v smislu par. 19. tisk. zakona v tam določenem času, ter na istem mestu in z istimi črkami, objaviti sledeči popravek: »Ni res, da sem bil pripravljen nastopiti kot priča za neveljavnost Kristanovega podpisa na menici, katero je gospod Kristan podpisal skupno z gospodom Stupico, marveč je res, da nisem bil nikdar pripravljen kaj takega pričati, in res je, da me ni nikdar nikdo nagovarjal k takšnemu pričevanju, niti nisem takšnega pričevanja nikomur ponudil.«

### Naše z dokazi podprte ugotovitve.

Opomba. Celotni popravek dr. Andrejčiča obravnava petero naših očitanj in ga v svrhu odgovarjanja tudi delimo na točke: a) b) c) d) e), ki se začenjajo po vrsti s 11., 15., 23., 33. in 47. vrsto popravkovskega teksta.

Mi smo ta popolnoma neresnični popravek prinesli, ker ga po zakonu moramo, a odgovarjamo nanj ad točka a) to-le: Dr. Andrejčič smešno trdi, da kot zapupnik in nastavljenec Praprotnika ni steber Praprotnikovih spekulacij in mu o njih ni prav ničesar znano. Pri upropasti že v naših razkritjih večkrat omenjene ljubljanske vinotrne firme Milko Jesih je bil g. dr. Andrejčič prvi, ki je izvalil od Jesiha razne podpise, s katerimi je prepustil Jesih razpolaganje s svojim kon- tom samo Slov. banki. »Jutro« je celo objavilo: Kdor bi kaj plačal naravnost Jesihu in ne Slov. banki, tega plačila banka ne bo pripoznala. Marli izvaljenje zgoraj omenjenih podpisov ni bila spekulacija, kojo si je privoščil naš popravkar dr. Andrejčič!

Ad točka b): dr. Andrejčič iz strahu, ker je njegovim šefom davčna oblast na tilniku, popravlja, češ, da on ni in ni bil mnenja, da treba pri vsaki pogodbi napraviti dve, da se preslepi državna oblast. Ko odgovarjamo na ta Andrejčičev popravek, imamo v rokah 2 pogodbi, koji je dr. Andrejčič sam sestavil, bil z njimi pri notarju Kuharju v Ljubljani in od katerih je ena za davčno oblast na malenkostni znesek, druga za Slov. banko in Lumirja na fiktivno svoto. Ravnotako je napravil on dr. Andrejčič glede Križevskega podjetja še tretjo pogodbo in duplo, in sicer med Vinkom Sketom in Ant. Kristanom ozir. Slov. banko. Saj ravno radi tega, ker je dr. Andrejčič naravnost mojster v dvojnih pogodbah, ga še danes držijo pri banki.

Ad točka c): V vrstah te točke g. Andrejčič zanika, da mu g. Praprotnik ni nikdar zabičeval smeri pogodb. To je že na prvi pogled smešno neresnična trditev,

ker je bil vendar Praprotnik Andrejčičev vrhovni šef in kot tak on, Praprotnik ne bi imel vpliva na smernice pogodb! S pričami podprto vemo, da je Praprotnik Andrejčiču naročil, da morata podjetji Milka Jesiha v Ljubljani in Ant. Lumirja v Križevcih postati last Praprotnikove banke in to za vsako ceno. Gospod Andrejčič je vendar sodeloval pri cenitvi Lumirjeve firme. Ko se je vgnezdila banka v Križevsko opekarno, se je moral plačati desetek. Po dogovoru bi morala plačati celotni desetek banka, a je Andrejčič pozneje za polovico desetka obremenil Lumirja. Lumir je poslal julija 1923 g. Andrejčiču priporočeno pismo, v katerem ga naziva goljufom in ga poziva, naj ga toži radi psovke. Andrejčič ni tožil, pač pa Lumir, ki je pravdo kljub Andrejčičevi protisrepi dobil.

Ad točka d): Andrejčič ugotavlja, da se Jesihova tvrdka ne imenuje »Vinarija«, ampak »Vinea«. Da je prišla v list »Vinarija« mesto »Vinea«, je tiskovna pomota. Gospod Andrejčič se v tej točki izgovarja in taji, da ni potegnil pri tej tvrdki »Vinea« nobenega dobička. Gospodu Andrejčiču priporočamo, naj vzame v roke »Slovenski Narod« od 1923, kjer Jesih s svojim podpisom ravno Vam, g. Andrejčič očita, da ste Vi za Praprotnika ter Arka vodili to podjetje. To vodstvo gotovo ni bilo Vam v zgubo, ampak v dobiček.

Ad točka e): Popravek v tej točki bo za bodočnost za dr. Andrejčiča najbolj kočljiv in ga še lahko spravi v roke državnemu pravdniku. Andrejčič zanika, da bi bil pripravljen nastopiti kot priča za neveljavnost Kristanovega podpisa itd. G. Andrejčič, po pričah Lumir in Vinko Sket podprta je istina, da ste ponujali Sketu 10 tisoč dinarjev, ako nastopi v zadevi Stupica kot priča v prilog banke. Tudi ste nagovarjali Sketa leta 1925, ko je bil pri Vas, naj priča proti Lumirju in ste mu ponujali 40 tisoč dinarjev v imenu banke. Ali se še spominjate dr. Andrejčič prisega pri Impexu, ko je šlo za zavarovanje senal!

Toliko v odgovor g. popravkarju dr. Andrejčiču in iz naših ugotovitev lahko javnost presodi, koliko so vredni Andrejčičevi popravki. Koncem popravkom nam gospod Andrejčič sporoča, da našega lista ne bo tožil, ako poleg popravkov še prinesemo v uredniškem delu, da smo bili glede njegovega delovanja pri Slov. banki mistificirani od našega izvestitelja. Kako izgleda ta mistifikacija, dokazujejo naši ponovni dokazi ter s pričami podprte ugotovitve. Ako pa g. Andrejčič želi, da mu to, kar mu v listu očitamo, dokažemo še pred sodnijo, dobro, a v tem slučaju bo prišlo njegovo perilo tudi v žhto zagrebških in beograjskih listov.

prišli pod kuratelo, oz. dobili državne komisarje. Vlada ni dobila denarja nazaj in ne more pomagati hudo prizadetim okrajem. Tudi v Zagrebu gospodarijo demokrati na enak način ko v Ljubljani ali Križevcih. Za naše reveže ni denarja, pač pa za nepotrebne nasade in igrišča pri velikem županstvu v Mariboru in za nov avtomobil voditelju laži demokratov Pribečeviću, ki je stal nič manj ko 1.200.000 kron. Nad 50 avtomobilov imajo ministri, a kljub temu se še kupujejo novi. Bolj ko ceste ob meji, so potrebni novi avtomobili, kaj ne gospod Pahernik? Naši demokrati pripovedujejo, da bo imenovan naš notar za notarja v Celje in hvalijo dr. Žerjavo in Pahernika, ki sta s svojim vplivom to imenovanje dosegla. Gospod notar ni naš somišljenik, a mu želimo, da si zboljša svoj položaj ter dobi neko priznanje za svoj trud in vnemo za laži-demokratsko stranko. — Uspehov sicer ni dosegel nobenih, pač pa povzročil, da je Radičeva stranka v našem okraju znatno napredovala.

V Gornjem gradu je umrla v ponedeljek, dne 18. maja t. l. ob 10. uri dopoldne na srčni vodeniki, ki jo je mučila nad 14 mesecev, blaga mati Joštova v starosti 64. let. Pogreb je bil v sredo, dne 20. maja t. l. Da je bila res v pravem pomenu besede dobra, priljubljena in vzorna mati, je pričal njen mnogoštevilen spored na njeni zadnji poti. Blaga, dobra mati, počivaj v miru!

Obešen je bil v Celju v soboto zjutraj 24 letni delavec Franc Podlesk. Dne 18. oktobra 1921 je umoril in oropal posestnico Ano Klakočar v Vojskem pri Brezicah. Podlesk se je pred smrtjo spokorno spravil z Bogom.

Razsodišče za presojo idejnih načrtov stanovanske in trgovinske hiše, ki jo namerava zgraditi Pokojniški zavod ob Kralja Petra trgu v Mariboru, je dovršilo svoje delo. Od 21 načrtov, ni prve nagrade prisodilo nobenemu načrtu. Drugo in tretjo nagrado je strnilo v eno ter jo porazdelilo po enakih delih na načrta z gesloma »Dravograd« in »G. I. Č.« Projektant načrta »Dravograd« je arch. ing. Vladoje Aksamanovič v Osijeku, načrt »G. I. Č.« pa sta izdelala Ivan Genussi in Vladislav Čenčur, dijaka tehnične srednje šole v Ljubljani. Nadalje je razsodišče sklenilo priporočiti nakup načrtov z gesli »Razvoj«, »Lux« in »Sasuro.« Projektanti teh treh načrtov naj izvolijo prijaviti Pokojniškemu zavodu, da pristanejo na predlog razsodišča. Ostali projektanti naj do 6. junija t. l. sporočijo naslov, na kojega naj se jim načrti vrnejo.

## Dnevne novice.

Projekt osnovnega zakona o verah in medverskih odnošajih. Drugi del in konec tega članka izide v prihodnji številki. Članek, ki ga je spisal poslanec g. dr. Hohnjec v srbohrvaščini, je preveden po originalu, ki je že izšel v raznih beograjskih in zagrebških listih.

Hinavščina dopisnikov »Jutra«. »Jutro« hinavsko zavija oči in se jezi radi 2 odstot. davka na zaslužek delavcev, ne pove pa, da bi ta davek izostal, ako bi bil Pribečević demokratki klub odločno izjavil Pašiču, da ne mora za ta davek glasovati, ker Pašič s 142 poslanci sam nima večine. Demokrati niso nič storili, temveč korajžno glasovali za ta novi davek, po odobritvi davka pa protestirajo in se — norčujejo iz bednega delavstva. Tudi za druge nove davke bodo gg. Žerjav in Pivko glasovali, na shodih pa o tem pridno molčali in le mrcvarili klerikalce in klerikalizem. Agitatorji laži-demokratske stranke so lahko ponosni na delo svojih poslancev.

Primer sramote in divjaštva. Ko so pretečeni teden v Zagrebu justificirali narednika Rumpla, je bilo navzročih okrog 7000 ljudi. Vsi sloji so bili zastopani, od »boljših« do »najnižjih«, od starega in bogatega debeluha do hlapca in čevljarskega vajenca, od stare dame do mladega »bubikopfa«, bili so tu ljudje, ki že dolga leta niso tako zgodaj vstali, sedaj pa vse zbrala silna radovednost in mnoge tudi prava zverinska naslada nad smrtno muko nesrečnega človeka. Kulturni človek je moral ob pogledu na ljudi, ki se tako nečloveško obnašajo ob morilčevi smrti, s strahom pomisliti, da se bo iz te množice rekrutiralo silno veliko zločincev in pravih zverin v človeški podobi. K razmahu sramote in divjaštva je pa mnogo prispevala tudi oblast, ki je izvršila eksekucijo. Nekaj srednjeveškega je že sama vojaška justica, posebno nekulturna, je pa izvršitev smrtnih obsodb. Najprej izkopljejo jamo, v jamo zasadijo kol, nanj pa privežejo obsojenca, dolgo mu berejo celo vrsto paragrafov, po katerih je bil obsojen, potem pa stopi na pet korakov pred njega pet vojakov, ki ga ustrelijo najprej v prsa, potem pa pristopijo še dva koraka naprej ter mu puške sprožijo ponovno v glavo, če se je po prvi salvi še zganil. V jami, v kateri je bil umrčen, ostane tudi pokopan menda kar s kolom vred. Pred Rumplovo justifikacijo se je pa na dolgo in široko prerekalo glede načina justifikacije. Vojška oblast ni hotela popustiti od svojih predpisov ter je prišla navskriž s civilno in cerkveno oblastjo, ki zahtevata, da morajo biti mrlič pokopani na pokopališču in ne v gozdu ali na kakem dvorišču. Potem je hotela vojaška oblast justificirati obsojenca kar na pokopališču, kar pa seveda zopet ne gre, ker se na pokopališču samo pokopava in ne ubija. Končno so šele našli način, ki naj bi zadostil vsem predpisom. Zgodaj zjutraj so Rumpla na strelišču ustrelili in so ga pustili v jami provizorično pokopane ga do večera, zvečer so ga prenesli v drugo in stalno jamo na pokopališče. Ker se je o vsem tem par dni toliko razpravljalo, je razumljivo, da je bilo to med publiko največja agitacija za justifikacijo po vseh predpisih. Med vezanjem obsojenca na kol in med dolgotrajnim čitanjem raznih obsodb se je publika s kričanjem, sme-

hom itd., obnašala kakor v cirkusu. In še danes beležijo vsi listi po Zagrebu dan morilčeve smrti kot dan kulturne sramote.

Poštni promet z zrakoplovi. Zagrebško poštno ravnateljstvo razglasa, da je odprt poštni promet z zrakoplovi med našo državo in Francijo, Češko, Avstrijo, Ogrsko, Poljsko, Rumunijo in Turčijo. Beograjska pošta je s tem nabiralna postaja za Pariz, Dunaj, Prago, Budimpešto, Varšavo, Bukarešto in Carigrad. Zrakoplovi bodo vršili službo v sledečih smereh: Beograd—Pariz 31 ur, Beograd—Strassburg 28 ur, Beograd—Praga 24 ur, Beograd—Dunaj 5 ur, Beograd—Budimpešta 3 ure, Beograd—Varšava 28 ur, Beograd—Bukarešta 4 ure in Beograd—Carigrad 8 ur. Vožnja bo seveda krajša ali pa tudi daljša po atmosferskih prilikah. — Sprejemajo se navadna pisma, priporočena in ekspresna, vzorci blaga, poslovni papirji in tiskovine. Zaprete pošiljke z navedbo vrednosti in paketi se za enkrat še ne sprejemajo. Pošiljatev pa ni treba naslovljati samo na prej označene postaje zračnega prometa, ampak se lahko naslovljajo tudi drugam, ker se na najbližji postaji iztovorijo in potem z navadno pošto odpošiljajo na naslov. Taksa je za 50 odstotkov višja od navadne poštne takse.

Korupcionist v ministru. Nedavno je beograjska policija aretirala pravnega referenta ministristva za javne zgradbe. Pravni referent Todorovič je izsiljeval denar od raznih strank, ki so imele v ministristvu posla. Nazadnje se je pa ujel, ko je poskusil opehariti neko tehnično beograjsko firmo na sledeči način: Firma se je potegovala za neko licitacijo, referent Todorovič je pa poklical šefa v svojo pisarno ter mu razodel, da z licitacijo ne bo nič, če ne dobi 100 tisoč dinarjev provizije in če se firma ne obveže, da mu bo v bodoče od vseh svojih kupcij in zaslužkov od države dajala gotove procente. Firma je na videz na vse pristala, a pri tem celo stvar tudi javila policiji. V prijavi so bile navedene tudi številke vseh bankovcev, ki so se izročili referentu Todoroviču kot zahtevana provizija. Korupcionist ni slutil, kaj se pripravlja proti njemu in je bil silno presenečen, ko je prišla policija z zapornim poveljem na podlagi ovadbe in označenih bankovcev, ki so se še vsi našli pri njem.

Obtožbe proti »Balkanu«. Pri beograjskem sodišču se nahaja 162 tožb proti zloglasnemu beograjskemu listu »Balkan« ozir. proti njegovemu odgovornemu uredniku. Sodišče je izreklo na podlagi teh tožb že nekaj razsodb in lastnik »Balkana« Svetolik Savič ter njegov odgovorni urednik sta obsojena skupno na 47 mesecev ječe in 200 tisoč dinarjev kazni.

Nevarni razbojniki pod ključem. V Slavoniji je par mesecv ropala nevarna roparska družba, kateri je načeloval neki Mehmed Meštrovič. Najagilnejši člani družbe so bili nekateri kmetje in posestniki iz vasi Bosut, med temi Lazar Bogdanovič, ki poseduje 40 oralo zemlje in veliko, dobro idočo gostilno. V okolici Bosuta so izvršili veliko predrznih razbojstev. Trgovcu Cerkoviciu so ob priliki takega obiska odnesli 100 tisoč dinarjev, kmeta Grgiča, ki jim ni mogel izročiti denarja, ker ga ni imel, so pa smrtno nevarno pretepli. Orožniki so jim končno prišli na sled, ter jih vse polovili.

Zakleti most. V bližini Gospiča spaja oba bregova rečice Like železniški most, katerega uporabljajo prebivalci okoliških vasi tudi za osebni promet, ker ni nikjer v bližini drugega mostu. Ker se zadnje čase na lički železnici vrši redni promet, je nastalo vsled tega na mostu že mnogo nesreč. Vsak mesec je koga povozil vlak, ali ga pa vrgel preko ograje v 20 metrov globoko strugo, kjer ga je zopet čakala sigurna smrt. Mosta so se začeli radi tega okoličani ogibati, verujoč, da meče neka tajinstvena moč potnike pod vlak. Železniška uprava pa je dala odstraniti mostnice, da prepreči nadaljne nesreče. Ta most je te dni postal usoden za nekega zločinca, ki je hotel preko njega pobegniti pred zasledovalci. Simo Paskoš je na sejmu v Gospiču zabodel svojega sosedo Draškoviča ter ga težko ranil. Zaprli so ga radi tega čez noč v obč. zapor, iz katerega pa je ponoči ušel ter hotel pobegniti preko omenjenega mosta. V temi pa ni videl, da manjkajo na sredini mostnice in padel je skozi odprtino v globino, kjer so ga naslednji dan našli z razbitimi udmi mrtvega.

Samomor s škarjami. V Beogradu si je skušala končati življenje neka 54 letna udova. Ker ni našla nobenega primerne orožja, da si zada smrtni udarec, je zgrabila navadne škarje ter si jih zasadila v prsi. — Ranila se je smrtno-nevarno ter ne bo okrevala. V smrti je šla vsled prevelike bede. Pred leti je bil njen mož najbogatejši trgovec v Beogradu, pozneje pa je izgubil vse premoženje ter zapustil svojo ženo v največji bedi. Izvanredna starost. V slavonski vasi Privlaka je te dni umrla starka Pavla Borovac v starosti 104 let. Nikoli v svojem življenju ni bila bolna, zastopala je vsak večer naglo kakor otrok in bila je v celi vasi pri vseh priljubljena.

Zima v južni Srbiji. Potniki, ki so se 22. t. m. pripeljali iz Ohrida v Beograd, poročajo, da je zavladalo po celo južni Srbiji zimsko hladno vreme. Celih pet dni je pred 22. majnikom deževalo, ta dan je zapadel sneg po vseh hribih Črne gore (gorovje pri Skoplju) Šar Planine in Jakupiče.

Dve zanimivi razpravi. V Beogradu je pričela obravnava proti srbskemu čarugi, Dragoljubu Bojeviču, ki je obtožen bogzna koliko roparskih ulorov, vlomov, posilstev itd. Bojevič je že tičal enkrat pod ključem, a se je posrečilo njemu in nekaterim njegovim tovarišem, v spomladni leta 1923 pobegniti iz zaporov. Šele lansko leto je zopet padel v roke pravice. Proti temu tolovaju nastopa 96 prič. V Skoplju razpravlja sodni dvor proti Makedoncu Čiri Gilogoreviču, ki je pred meseci v bližini Stipa iz zasede ustrelil vojvodo Stojana Miševića.

Dokazalo se mu je, da je izvršil uboj po naročilu makedonskega komiteta. Kot glavna priča nastopa v tej razpravi vdova Miševićeva. Ko je vprašal to udovico predsednik sodišča, če zahteva kako odškodnino za ubitega moža, je to odklonila ter je izjavila, da bo že sama skrbela za svojo petletno hčerko, pač pa zahteva najstrožjo kazen za zločinca. Gligorevič je pri razpravi izjavil, da obžaljuje svoje dejanje in prosi za najmilejšo kazen.

Okrog Osjeka love ribe po gozdih. Letos je Drava pri Osijeku izvanredno narastla, ter preplavila velike predele gozdov ob obali. Ker je Drava nenadoma padla, so nastale po preplavljenih gozdovih velike mlake, v katerih kar mrgoli raznih rib. Največ se nahaja v takih mlakah karpov, med katerimi so pravi velikani, težki 20—30 kg. Prebivalci poplavljenih krajev pridno lovijo po mlakah ostale ribe ter jih vozijo v mesto na trg.

Morsko kopališče. Marsikdo želi v počitnicah na morje, a se ne more prav odločiti, kam bi se podal. Priporočamo Baško na otoku Krk, kjer krasna peščena obal za kopanje in solnčenje, kjer se dobi pitna voda in so krasni sprehodi. Več hotelov in oskrbovališč nudi gostom dobro hrano in lepe, snažne sobe po zmernih cenah. Meseca avgusta bo več naših pristašev iz Slovenije v Baški, je torej za prijeto družbo preskrbljeno. Kdor želi podrobnejša pojasnila, naj se obrne na Hotel Velebit — Baška — otok Krk.

Borza. Budapest 362, Italija 246.5—247, London 207.5, Newyork 61.20, Paris 314, Praga 181.5, Dunaj 864, Zürich 1183. Dinar notira v Zürichu 8.45.

## Iz Maribora.

Odlikovanje. Glavni odbor društva Rdečega križa v Beogradu je odlikoval go. ravnateljico II. dekl. mešč. šole v Mariboru, Antonijo Šupco, kot agilno delavko za Podmladek Rdečega križa in za druge humanitarne ustanove s srebrno kolajno.

Zlet mariborske orlovske srenje v Jarenino. Jarenina, ki je dosedaj veljala vedno kot prva trdnjava našega pokreta, zlasti orlovskega, je včeraj pokazala, da ostane to še zanaprej kljub vsem naskokom sokolstva, ki se skuša tu ugnezditi. Mariborska orlovska srenja je s svojim zletom prav srečno pokazala ljudstvu, kakšen je razloček med njenimi in sokolskimi priditvami. Jareninski zlet je pridobil Orlu med ljudstvom novih simpatij, ki mu bodo zagotovile še večji razmah. S svojim nastopom nam je predložila srenja račun svojega delovanja, katero vemo ceniti še le sedaj, ko smo videli, kam privede smoteno delo po orlovskih telovadnicah. — Zlet srenje se je pričel že predpoldne s sv. mašo, med katero je imel slavnostni govor šentiljski gospod župnik svetnik Evald Vračko. Po sv. opravi so se Orli poklonili na pokopališču smrtnim ostankom nepozabnega ustanovitelja jareninskega Orla, brata Sketa; na grobu je govoril načelnik mariborskega orlovskega okrožja, brat Petrun. — Popoldne so se začele od vseh strani zgrinjati ljudske množice, da prisostvujejo javni telovadbi. Iz Maribora je prišla večja skupina udeležencev. Tudi mariborski župan g. dr. Leskóvar se je pripeljal s svojo gospo soprogo. Javna telovadba se je vršila na prostoru poleg cerkve. Nastopili so najprej člani z dobro izvedenimi prostimi vajami, nato članice in moški naraščaj; vaje članic in naraščaja so bile izvajane v izredno točnostjo. Sledila je vrsta Mariborčanov na bradlji, kjer so pokazali nekateri telovadci krásno izvedene težke vaje. Ženski naraščaj je nato ljubko izvedel proste vaje z zastavicami. Izredno zanimive so bile naslednje točke — nastop članov v redovnih vajah, skok v višino ter skok v višino s palico in končno vlečenje vrvi. Višek telovadnega nastopa je tvoril nastop na drogu, kjer so zopet pokazali mariborski telovadci svojo umetnost. Med telovadbo je pozdravil Orle in goste jareninski g. župan Šparl; odgovoril mu je predsednik mariborskega okrožja g. dr. Vebler, ki je povabil navzoče na okrožno prireditev v Ruše. Po nastopu se je razvila prosta zabava na vrtu g. Cvilaka.

Težka nesreča v Bresternici. Včeraj je zahtevala ne- previdna vožnja z motorjem zopet svoje žrtve. Sin mariborskega trgovca g. Pošingerja se je peljal z motornim kolesom »Indian« iz Fale proti Mariboru. V Bresternici se je zaletel s strojem v 77letnega viničarja Karla Franca, ter ga zadel tako težko, da je obležal na mestu mrtve. Motor se je prevrnil in voznik Pošinger je zadobil težke poškodbe na glavi: počila mu je lobanja, dočim je njegov spremljevalec Kurt Majer, ki je sedel na drugem sedlu za šoferjem, zadobil lažje poškodbe na obeh rokah. Težko ranjenega Pošingerja je odpeljal neki privatni avto v bolnico, lahkoranjena Majerja pa je obvezal mariborski rešilni oddelek. Stanje ranjenega Pošingerja je izredno opasno. Take nesreče so resen opomin našim motorciklistom, da vozijo z največjo previdnostjo ter opustijo nevarno drvenje po naših cestah, ki so polne prometa ter nepravne za dirkanje.

Nesreča na ljubljanskem osebnem vlaku. Sinoči je imel ljubljanski osebni vlak, ki pride v Maribor okrog 10. ure, precejšnjo zamudo radi nesreče, ki se je pripetila na lokomotivi pri vožnji med Polčanami in Slov. Bistrico. Nenadoma je počila kurilna cev in vroča para je nevarno opekla strojevodjo Antona Kisliha. Ko je bila poškodba popravljena, je vlak nadaljeval svojo vožnjo. Kislih je zadobil izredno nevarne opekline.

Ne uničujte naravnega rastlinstva! Če greš po stranskih potih neposredne okolice mariborske, opaziš često številno šolsko mladino, deklce in dečke, kako se trudijo in ruvajo s koreninami in gomolji vred rastline v silnih množinah. Vprašaj jih: zakaj pa ti odgovorijo, da morajo za vse učence v razredu prinesiti po več komadov ce-

le rastline, od dreves pa cele veje. Zdi se nam, da gre gorečnost nekaterih učiteljev in učiteljic predaleč. Gotovo bi zadostovalo za ponazorovanje manj eksemplarjev. Treba je namreč pomisliti, koliko rastlin se v okolici mesta za te svrhe vsako leto populi. Seveda še hujše je z nedeljškimi izletniki. Tu vidiš, da se ti vsujejo izletniki na lepo cvetočo naravo, kakor krave na deteljišče, ter uničujejo in uničujejo, da čez nekaj časa ovenelo v celih šopih mečejo zopet v stran. Tako ne uničujejo le lepote narave, temveč delajo tudi posestnikom škodo. Tudi tukaj bo morala šola primerno poučevati in vzgajati.

Ali ne vidite? Pri Ribnikih se ob javni cesti in izprehajališčih kopljejo in klatijo razni polodrasli razposajenci. Seveda so popolnoma nagi in se namenoma v nagoti vedejo in izpostavljajo tako, da jih pasanti morajo opaziti. Gotovo niti kopanje v teh krajih, še manj pa obnašanje teh ljudi ni na mestu, to tem manj, ker vidijo tamkaj mimo starši svoje otroke, deloma pa mora šolska deca sama tam mimo. Posebno nespodobno se namreč pobalini vedejo, če gredo mimo mlade depljice. Zato se močno čudimo, da vsega tega poklicani javni organi ne opazijo in s primerno strogostjo ne odpravijo. Upajmo, da bo ta javna opozoritev poklicanim zadostovala.

Ni jim prav. »Tabor« in »Jutro« se hudujeta, ker je mestna uprava pri letošnji otvoritvi dravskega kopališča strogo ločila ure za kopanje moških in žensk. Ta ločitev je prav na mestu in je že bil res skrajni čas, da se je že vendar enkrat izvedla. »Straža« se je že lansko leto bavila z nemoralnostjo v dravskem kopališču in opozarjala gospode pri občini na nemoralnost, ki se je doigrala ravno med mladino v dravskem mestnem kopališču. Vsi Mariborčani, kojim je morala v javnem kopališču še kolkaj na skrbi, pozdravljajo novo — ne pravzaprav staro naredbo glede ločitve kopalnih ur za dame in gospode prav iskreno. Ravno kar omenjeno naredbo mariborskega magistrata lahko kritizirata in jo obsojata samo lista za propagando nemoralnosti in to sta večkrat: »Jutro« in »Tabor«.

Kupujte srečke »Doma ubogih.« Razprodaja srečk »Doma ubogih.« je v najboljšem teku. Stavbišče za hišo je na Betnavski cesti in v kratkem se razpiše konkurz za nabavo vseh ostalih 300 dobitkov. Hiša se prične zidati takoj po srečkanju.

Preveč nadlegovanja! Letos se posebno močno opazja, da prihajajo moški, ženske in celo deca iz Like, iz Zagorja, iz Srbije, pa hračijo za prinose, češ, da jih je zadela nesreča, ogenj, povodenj, kuga itd. S seboj imajo ali potrdila občin, ali srezov ali celo kakšnega inšpektorja iz beogradskega ministrstva. Nič nimamo proti temu, da se resnično potrebnim res pomaga, toda mi imamo v domačih okrajih nesrečnežev, revežev in elementarnih nezgod več kot preveč. Treba bo takšne dovolitve omejiti na okraje in oblasti, kjer se je nesreča zgodila, kajti sicer ne bo nadlegovanja iz omenjenih krajev ne konca ne kraja. Tudi ima državna oblast v Liki, Bosni in Srbiji več kot dovolj državnih gozdov in namesto dovoljenja za prosjačenje po celi državi naj bi dala recimo pogorelcem in drugim prizadetim les za nove zgradbe. Naši ljudje v nesreči težko gredo prositi, drugim postaja to naravnost obrt. To opazujemo tudi pri invalidih. Malokdaj boste videli prositi slovenskega invalida, ki dobi od države najmanj, pač pa veliko drugih!

Društvo hišnih posestnikov za Maribor in okolico vabi k rednemu občnemu zboru društva, ki se vrši v sredo, dne 27. maja 1925, ob pol 20. uri v Götzovi mali dvorani.

Zveza vpokojenih vojaških gazistov ima v soboto, dne 30. t. m., ob 10. uri dopoldne, svoj redni občni zbor pri Götzu.

Mestno dravsko kopališče (Ob bregu) je zopet odprto.

## LISTEK.

### Mali svet naših očetov.

Roman v treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro.

Prevod iz italijanščine.

14

Giacomo je bil »prvi politični zastopnik«, kakor se je tedaj imenovala najvišja občinska oblast. Če bi o tej zadevi zvedel častivredni c. kr. komisar v Porlezzi, kaj bi si neki mislil? In pa gospa markiza? »To vem, je zlobna ženska, cenjeni gospod inženjer; maščevalna ženska.« In poleg tega ima še toliko drugih sitnosti. »In potem še ta preklicani bik!« Ta bik je bil predmet neke tožbe med občino Albogasio in najemnikom visokih alpskih pašnikov in je že dve leti smrtno mučil gospoda Giacoma, tako da je gospod Giacomo vselej, kadar je govoril o svojih nadlogah, začel z »zlobno služkinjo« in končal z bikom. »In potem še ta preklicani bik!«. Pri teh besedah je dvignil svoj drobni obraz in oči, polne bolečnega gnusa, ter zamahnil z roko proti gorovju, ki se je dvigalo nad njegovo hišo, proti bivališču vražjega bika. Končno je inženjer, ki se mu je v lepem, neustrašenem, poštenem obrazu kar videlo, kako obsoja to eincanje in z rastočo nevoljo poslušal tega malodušneža, ki se je zvižal pred njim, parkrat nevoljno vzklilnil, »o, revež jaz!« nato pa kakor človek, ki je izgubil vso potrepljivost, v loku sklenil roki, s komolci navzven,

kakor da bi leno kljuse držal za vajeti, ter vzklilnil: »Kaj še, kaj še! To ni mogoče! Tako govori kakšna šema, ljubi gospod Giacomo. Nikdar si ne bi bil mislil, da človek, kakor ste vi . . .«

Inženjer res ni vedel, kaj bi rekel in kako bi označil gospoda Giacoma; zato je samo napihnil lica in zategnjeno zamrmral, da se je slišalo kot neke vrste grgranje. Zdelo se je, kakor da bi imel na jeziku precej oster priimek, ki ga pa ne more spraviti iz sebe. V tem pa je začel gospod Giacomo, ves zardel, vznemirjen ugovarjati: »Nehajte, nehajte, oprostite, že grem, že grem, nikar se ne razburjajte; saj sem samo izrazil svoje pomisleke; ljubi gospod inženjer, vi poznate svet, tudi jaz sem ga včasih poznal, sedaj ga pa ne poznam več.«

Umaknil se je nekoliko pa se zopet vrnil. V rokah je držal vegast cilinder s širokimi kraji, ki je bil videl slavnosti vhod cesarja Ferdinanda v Verono, v takozvanem »vladarskem letu« 1838.

»Zdi se mi umesno«, je rekel, »da vzamem s seboj to-le v znak spoštovanja in posebne prijaznosti.«

Ko je inženjer videl tisto spako, je zopet vzklilnil: »Čemu neki? Čemu neki?« Toda moziček, ki je silno čislal take zunanje ceremonije, je vztrajal: »Moja dolžnost, to je moja dolžnost.« Poklical je Marijano, naj prižge luč. Ko je zagledala na njegovi glavi veličastni znak njegove naklonjenosti, se je silno začudila. »Molči!« je siknil nesrečni gospod Giacomo, »molči!« In komaj je bil zunaj vrat, je dal duška svoji jezi. »Prav nič ne dvomim, da me bo ta vražja ženska še v grob spravila.«

»Zakaj pa je ne daste proč?« je vprašal inženjer.

Gospod Giacomo je bil stopil na prvo stopnico steeze, ki se je vzpenjala ob njegovi hiši. Ob tem vprašanju pa, ki se je zapičilo kot puščica v njegovo vest, je nenadoma obstal.

»Eh!« je zastokal.

»Oh!« je rekel inženjer.

»Kaj hočete?« je povzel po kratkem molku gospod Giacomo. »Je že tako.«

Ko je gospod Giacomo izpregovoril tehtni besedici, je napihnil lica, močno vzdihnil in se odločil, da nadaljuje pot.

Lezla sta nekaj minut po težavni poti, ki jo je nekoliko z oblaki zakrita luna le slabo razsvetljevala. — Slišali so se samo njiju počasni poraki, udarci njiju palic ob kamenje in enakomerno sopihanje gospoda Giacoma: pfi! pfi! Ob vzhodu strme in dolge poti na planino Pianco se je moziček ustavil, se odkril in si z belim robcem obrisal pot s čela. Pogledal je tja proti velikemu orehu in proti stajam na planini, do katerih se je bilo treba splaziti, ter je pri tem izredno globoko zadihal.

»O, moj ljubi Bog!« je rekel.

Inženjer mu je dajal pogum. »Le naprej, gospod Giacomo! Luizi na ljubo!«

Gospod Giacomo se je brez ugovora napotil dalje in ko sta bila onstran staj, odkoder je bila potem pot bolj krščanska, se je zdelo, kakor da je pozabil na strmine in pomisleke, na zlobno služkinjo in c. kr. komisarja, na maščevalno markizo in preklicanega bika, ter je začel govoriti z velikim navdušenjem o gospodični Rigey.

»Prav nič ne dvomim, kadar imam to čast, da govorim z vašo nečakinjo, gospodično Luizo, verjemite mi, se mi zdi, da so se vrnili časi Baratele, Filippuzze in treh sester Späresl iz S. Piera Incarian in še mnogo drugih, iz onih časov, tako zelo mi ugaja, ne vem zakaj. Veste, saj časih grem h gospej markizi, da bi videl, če se da kaj narediti za to deklico. Pa nič, nič, nič . . . Po mojem mnenju to ni nikako obnašanje; ali so ti ljudje tako ali pa tako zaničljivi. Poglejte pa na primer

gospodično Luizo, kako je ona z vsemi, z mladimi in starimi, z bogatimi in ubogimi, s služkinjo in župnikom. Res ne vem, zakaj markiza . . .«

(Dalje sledi.)

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1 I

## Moške klobuke

najnovejših oblik, po najnižjih cenah kupite pri trdki Anica Traun, Maribor, Grajski trg 1

## Dnevno sveže

kuhano meso, kuhana šunka, prima kranjske klobase, kakor vse druge vrste klobas se dobi pri

## RUDOLF WELLE

Maribor, Gosposka ulica 23.

## Priporočila se Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

### Za poljske križe

si mnogi želijo Kristusove podobe (korpuse). Da ustreže ljudem, jih je oskrbela Tiskarna sv. Cirila v Mariboru, kjer se dobijo po sledečih cenah: 65 cm veliki po 550 D, 75 cm veliki po 600 D, 80 cm veliki po 700 in 800 D, 90 cm veliki po 800 D, 100 cm veliki po 950 D in po 1280 D, 120 cm veliki po 1700 D.

### Stenski križi

z leseno podobo (korpuse) stanejo: Velikost 20 cm po 42 in 77 D, 25 cm po 55 in 90 D, 30 cm po 77 in 100 D, 35 cm po 96 in 115 D 40 cm po 140 D.

### Stenski križi

s kovinasto podobo stanejo v raznih velikostih po 4, 12, 18 in 24 D.

### Stoječi križi

s kovinasto podobo stanejo v raznih velikostih in izpeljavah po 22, 24, 28, 30 in 36 D.

Izpeljava je zelo okusna in solidna ter se toplo priporoča, da si vsak, kdor križe potrebuje, ist kupi v Tisk. sv. Cirila v Mariboru.

### ZAHVALA.

Za mnogobrojno izraženo sožalje ob prebriski smrti, ki nas je zadela s prerano izgubo našega predobrega, nepozabnega očeta

### Matija Fras

se najpriskrenejše zahvaljujemo vsem prijateljem, sorodnikom in znancem. Posebno se še zahvaljujemo č. gg. duhovnikom, posebno še č. p. Gabrijelu za veliko požrtvovalnost in skrb ob času bolezni rajnega. Zahvaljujemo se tudi Krščanski ženski zvezi za tako veliko udeležbo, nadalje godbi Katoliške omladine ter pevskemu društvu »Krilato kolo« za pretresljive žalostinke, zahvaljujemo se sploh vsem, kateri so spremlili pokojnega k zadnjemu počitku.

Maribor, dne 20. maja 1925.

Zalujoči ostali.

Najcenejše in najuspešnejše

oglašujete

samo potom

Oglasnega zavoda

F. Voršič-a naslednik,

Maribor, Slomškov trg 16.

Pojasnila brezplačno!

## Denar naložite

najboljše in najvarnejše pri

Spodnještajerski ljudski posojilnici v Mariboru,

Stolna ulica št. 6

I. z. z. n. z.,

Stolna ulica št. 6

ki obrestuje hranilne vloge po

8% in 10%

oziroma po dogovoru.